

Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' **1**
ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς
τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ **2**
πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας:¹ χάρις **3**
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν **4**
ἡμῶν, ὅπως ἐξέλῃται² ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστώτος³ αἰῶνος
πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν:
ὧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. **5**

Θαυμάζω⁴ ὅτι οὕτως ταχέως⁵ μετατίθεσθε⁶ ἀπὸ τοῦ **6**
καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι χριστοῦ εἰς ἕτερον
εὐαγγέλιον: ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές εἰσιν οἱ **7**
ταράσσοντες⁷ ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι⁸ τὸ

¹ Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. ² ἐξαίρῶ, take out, deliver. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ θαυμάζω, am amazed, marvel at. ⁵ ταχέως, quickly, soon. ⁶ μετατίθημι, transfer, change. ⁷ ταραάσσω, trouble, agitate. ⁸ μεταστρέφω, change, turn (about).

εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ 8
 ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ
 εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα¹ ἔστω. Ὡς 9
 προειρήκαμεν,² καὶ ἄρτι³ πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς
 εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε,⁴ ἀνάθεμα¹ ἔστω. 10
 Ἄρτι³ γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; Ἡ ζητῶ
 ἀνθρώποις ἀρέσκειν;⁵ Εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἡρεσκον,⁵
 χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Γνωρίζω⁶ δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ 11
 εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον.
 Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον⁴ αὐτό, 12
 οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως⁷ Ἰησοῦ
 χριστοῦ. Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν⁸ ποτε⁹ 13
 ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ,¹⁰ ὅτι καθ' ὑπερβολὴν¹¹ ἐδίωκον¹²
 τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν¹³ αὐτήν: καὶ 14

¹ ἀνάθεμα, toς, τό, accursed, curse. ² προλέγω, say beforehand, forewarn. ³ ἄρτι, now, just now. ⁴ παραλαμβάνω, receive, take. ⁵ ἀρέσκω, please, serve. ⁶ γνωρίζω, make known, declare. ⁷ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁸ ἀναστροφή, ἡς, ἡ, conduct, behavior. ⁹ ποτέ, once, at some time. ¹⁰ Ἰουδαϊσμός, οὗ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ¹¹ ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. ¹² διώκω, pursue, persecute. ¹³ πορθέω, destroy, lay waste.

προέκοπτον¹ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ² ὑπὲρ πολλοὺς
 συνηλικιώτας³ ἐν τῷ γένει⁴ μου, περισσοτέρως⁵
 ζηλωτῆς⁶ ὑπάρχων τῶν πατρικῶν⁷ μου παραδόσεων.⁸ 15
 Ὅτε δὲ εὐδόκησεν⁹ ὁ θεὸς ὁ ἀφορίσας¹⁰ με ἐκ κοιλίας¹¹
 μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, 16
 ἀποκαλύψαι¹² τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα
 εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ
 προσανεθέμην¹³ σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον¹⁴ εἰς 17
 Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ¹⁵ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ
 ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν,¹⁶ καὶ πάλιν ὑπέστρεψα¹⁷ εἰς
 Δαμασκόν.¹⁸

Ἔπειτα¹⁹ μετὰ ἔτη²⁰ τρία ἀνῆλθον¹⁴ εἰς Ἱεροσόλυμα 18
 ἱστορήσαι²¹ Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα²² πρὸς αὐτὸν
 ἡμέρας δεκαπέντε.²³ Ἄτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ 19

¹ προκόπτω, proceed, advance. ² Ἰουδαϊσμός, οὐ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ³ συνηλικιώτης, οὐ, ὁ, contemporary, one of the same age. ⁴ γένος, οὐς, τό, race, kind. ⁵ περισσῶς, abundantly, exceedingly. ⁶ ζηλωτής, οὐ, ὁ, Zealot, zealot. ⁷ πατρικός, ancestral, paternal. ⁸ παράδοσις, εὖς, ἡ, tradition, instruction. ⁹ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁰ ἀφορίζω, separate, set apart. ¹¹ κοιλία, ας, ἡ, belly, womb. ¹² ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹³ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ¹⁴ ἀνέρχομαι, go up, come up. ¹⁵ πρὸ, before (gen), before. ¹⁶ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ¹⁷ ὑποστρέφω, return, turn back. ¹⁸ Δαμασκός, οὐ, ἡ, Damascus. ¹⁹ ἔπειτα, then, after this. ²⁰ ἔτος, οὐς, τό, year. ²¹ ἱστορέω, visit, get acquainted with. ²² ἐπιμένω, continue, remain. ²³ δεκαπέντε, fifteen, 15.

εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον¹ τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. Ἄ δὲ 20
 γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι.² 21
 Ἐπειτα³ ἦλθον εἰς τὰ κλίματα⁴ τῆς Συρίας⁵ καὶ τῆς
 Κιλικίας.⁶ Ἦμην δὲ ἀγνοούμενος⁷ τῷ προσώπῳ ταῖς 22
 ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας⁸ ταῖς ἐν χριστῷ: μόνον δὲ 23
 ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων⁹ ἡμᾶς ποτέ,¹⁰ νῦν
 εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε¹⁰ ἐπόρθει.¹¹ Καὶ 24
 ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

Ἐπειτα³ διὰ δεκατεσσάρων¹² ἐτῶν¹³ πάλιν ἀνέβην εἰς 2
 Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα,¹⁴ συμπαραλαβὼν¹⁵ καὶ
 Τίτον:¹⁶ ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν,¹⁷ καὶ ἀνεθέμην¹⁸ 2
 αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ'
 ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως¹⁹ εἰς κενὸν²⁰ τρέχω²¹ ἢ
 ἔδραμον.²² Ἄλλ' οὐδὲ Τίτος¹⁶ ὁ σὺν ἐμοί, Ἑλλήν²³ ὢν, 3
 ἠναγκάσθη²⁴ περιτμηθῆναι:²⁵ διὰ δὲ τοὺς 4

¹ Ἰάκωβος, James, Jacob. ² ψεύδομαι, lie. ³ ἔπειτα, then, after this. ⁴ κλίμα, τοσ, τό, region, territory. ⁵ Συρία, ας, ἡ, Syria. ⁶ Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia. ⁷ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁸ Ἰουδαία, ας, ἡ, Judea. ⁹ διώκω, pursue, persecute. ¹⁰ ποτέ, once, at some time. ¹¹ πορθέω, destroy, lay waste. ¹² δεκατέσσαρες, fourteen, 14. ¹³ ἔτος, οὗς, τό, year. ¹⁴ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹⁵ συμπαραλαμβάνω, take along with. ¹⁶ Τίτος, οὗ, ὁ, Titus. ¹⁷ ἀποκάλυψις, εὖς, ἡ, revelation, unveiling. ¹⁸ ἀνατίθηναι, set forth, declare. ¹⁹ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁰ κενός, empty, vain. ²¹ τρέχω, I run. ²² τρέχω, run, exercise myself. ²³ Ἕλλην, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ²⁴ ἀναγκάζω, force, compel. ²⁵ περιτέμνω, circumcize, circumcise.

παρεισάκτους¹ ψευδαδέλφους,² οἵτινες παρεισῆλθον³
 κατασκοπήσαι⁴ τὴν ἐλευθερίαν⁵ ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν
 χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται·⁶ οἷς οὐδὲ 5
 πρὸς ὥραν εἴξαμεν⁷ τῇ ὑποταγῇ,⁸ ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ
 εὐαγγελίου διαμείνῃ⁹ πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν 6
 δοκούντων εἶναι τι – ὅποιοι¹⁰ ποτε¹¹ ἦσαν οὐδέν μοι
 διαφέρει·¹² πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει –
 ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο·¹³ ἀλλὰ 7
 τοῦναντίον,¹⁴ ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον
 τῆς ἀκροβυστίας,¹⁵ καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς¹⁶ – ὁ 8
 γὰρ ἐνεργήσας¹⁷ Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν¹⁸ τῆς
 περιτομῆς,¹⁶ ἐνήργησεν¹⁷ καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη – καὶ 9
 γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος¹⁹ καὶ
 Κηφᾶς²⁰ καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι²¹ εἶναι,
 δεξιᾶς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ²² κοινωνίας,²³ ἵνα

¹ παρείσακτος, secretly brought in. ² ψευδάδελφος, ου, ὁ, false brother. ³ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ⁴ κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. ⁵ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ⁶ καταδουλώω, enslave. ⁷ εἶκω, yield, give way. ⁸ ὑποταγή, ἡς, ἡ, subjection, obedience. ⁹ διαμένω, remain, continue. ¹⁰ ὅποιος, what sort of, what kind of. ¹¹ ποτέ, once, at some time. ¹² διαφέρω, differ, carry through. ¹³ προσαντίθημι, contribute, consult with. ¹⁴ τοῦναντίον, on the contrary. ¹⁵ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹⁶ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ¹⁷ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁸ ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission. ¹⁹ Ἰάκωβος, James, Jacob. ²⁰ Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, Cephas. ²¹ στῦλος, ου, ὁ, pillar. ²² Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ²³ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution.

ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν·¹ 10

μόνον τῶν πτωχῶν² ἵνα μνημονεύμεν,³ ὃ καὶ

ἐσπούδασα⁴ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,⁵ κατὰ πρόσωπον 11

αὐτῷ ἀντέστην,⁶ ὅτι κατεγνωσμένος⁷ ἦν. Πρὸ⁸ τοῦ 12

γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου,⁹ μετὰ τῶν ἐθνῶν

συνῆσθιν·¹⁰ ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλεν¹¹ καὶ ἀφώριζεν

ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς.¹ Καὶ 13

συννυεκρίθησαν¹³ αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε

καὶ Βαρνάβας¹⁴ συναπήχθη¹⁵ αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.¹⁶ 14

Ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν¹⁷ πρὸς τὴν

ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν

πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς¹⁹ ζῆς καὶ

οὐκ Ἰουδαϊκῶς,²⁰ τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις²¹ Ἰουδαῖζειν;²² 15

¹ περιτομή, ἦς, ἡ, circumcision. ² πτωχός, poor, poor man (as a noun). ³ μνημονεύω, remember, make mention of. ⁴ σπούδάζω, hasten, be eager. ⁵ Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. ⁶ ἀντίστημι, resist, oppose. ⁷ καταγινώσκω, condemn, blame. ⁸ πρὸ, before (gen), before. ⁹ Ἰακώβος, James, Jacob. ¹⁰ συνεσθίω, eat with. ¹¹ ὑποστέλλω, draw back, withdraw. ¹² ἀφορίζω, separate, set apart. ¹³ συννυεκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with. ¹⁴ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹⁵ συναπάγω, lead away with, condescend to. ¹⁶ ὑπόκρισις, εὖς, ἡ, hypocrisy. ¹⁷ ὀρθοποδέω, walk straight, act rightly. ¹⁸ ἔμπροσθεν, in front of, before (gen). ¹⁹ ἐθνικῶς, as a Gentile. ²⁰ Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. ²¹ ἀναγκάζω, force, compel. ²² Ἰουδαῖζω, live in a Jewish fashion.

Ἡμεῖς φύσει¹ Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἀμαρτωλοί,² 16

εἰδότες ὅτι οὐ δικαιούται³ ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου,

ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς

χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν,³ ἵνα δικαιωθῶμεν³ ἐκ

πίστεως χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου: διότι⁴ οὐ

δικαιωθήσεται³ ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ. Εἰ δέ, 17

ζητοῦντες δικαιωθῆναι³ ἐν χριστῷ, εὐρέθημεν καὶ

αὐτοὶ ἀμαρτωλοί,² ἄρα⁵ χριστὸς ἀμαρτίας διάκονος;⁶

Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα,⁷ ταῦτα πάλιν 18

οἰκοδομῶ,⁸ παραβάτην⁹ ἑμαυτὸν¹⁰ συνίστημι.¹¹ Ἐγὼ 19

γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ 20

συνεσταύρωμαι:¹² ζῶ δέ, οὐκέτι¹³ ἐγώ, ζῇ δέ ἐν ἐμοὶ

χριστός: ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ

τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος

ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ ἀθετῶ¹⁴ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ: εἰ 21

γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα¹⁵ χριστὸς δωρεὰν¹⁶

¹ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ² ἀμαρτωλός, ου, ό, sinner. ³ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁴ διότι, because, on this account. ⁵ ἄρα, so? (introduces a question). ⁶ διάκονος, ου, ό, minister, deacon. ⁷ καταλύω, destroy, lodge. ⁸ οἰκοδομέω, I build, I construct. ⁹ παραβάτης, ου, ό, transgressor. ¹⁰ ἑμαυτοῦ, of myself. ¹¹ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹² συσταυρώω, crucify together with. ¹³ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁴ ἀθετέω, reject, annul. ¹⁵ ἄρα, so, then. ¹⁶ δωρεάν, without cost, without cause.

ἀπέθανεν.

Ἦ¹ ἀνόητοι² Γαλάται, ³ τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν⁴ τῇ ἀληθείᾳ **3**
 μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς
 προεγράφη⁵ ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος; ⁶ Τοῦτο μόνον **2**
 θέλω μαθεῖν⁷ ἅφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα
 ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς⁸ πίστεως; Οὕτως ἀνόητοί² ἐστε; **3**
 Ἐναρξάμενοι⁹ πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε;¹⁰ **4**
 Τοσαῦτα¹¹ ἐπάθετε¹² εἰκῇ;¹³ Εἶγε¹⁴ καὶ εἰκῇ.¹³ Ὁ οὖν **5**
 ἐπιχορηγῶν¹⁵ ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν¹⁶ δυνάμεις
 ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ ἀκοῆς⁸ πίστεως; Καθὼς **6**
 Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη¹⁷ αὐτῷ εἰς
 δικαιοσύνην. Γινώσκετε ἄρα¹⁸ ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί **7**
 εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα¹⁹ δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ **8**
 πίστεως δικαιοῖ²⁰ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο²¹
 τῷ Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογηθήσονται²² ἐν σοὶ πάντα τὰ

¹ ὦ, Oh! omega. ² ἀνόητος, foolish, thoughtless. ³ Γαλάτης, ου, ό, Galatian. ⁴ βάσκαίνω, bewitch, give the evil eye to.

⁵ προγράφω, write before, write previously. ⁶ σταυρώω, crucify. ⁷ μαθαίνω, learn, ascertain. ⁸ ἀκοή, ἤς, ἦ, hearing, report. ⁹ ἐνάρχωμαι, begin. ¹⁰ ἐπιτελέω, complete, perform. ¹¹ τοσούτος, so great, so much. ¹² πάσχω, suffer, am acted upon. ¹³ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ¹⁴ εἶγε, if indeed, seeing that. ¹⁵ ἐπιχορηγέω, supply, provide. ¹⁶ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁷ λογίζομαι, calculate, consider. ¹⁸ ἄρα, so, then. ¹⁹ προοράω, see before, foresee.

²⁰ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ²¹ προευαγγελίζομαι, proclaim good news in advance. ²² ἐνευλογέω, bless.

ἔθνη. Ὡστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται¹ σὺν τῷ πιστῷ 9
Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ 10
κατάραν² εἰσὶν: γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος³ πᾶς δς
οὐκ ἐμμένει⁴ ἐν πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ
βιβλίῳ⁵ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Ὅτι δὲ ἐν νόμῳ 11
οὐδεὶς δικαιούται⁶ παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον:⁷ ὅτι Ὁ
δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται: ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ 12
πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν
αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν⁸ ἐκ τῆς κατάρας² 13
τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα:² γέγραπται
γάρ, Ἐπικατάρατος³ πᾶς ὁ κρεμάμενος⁹ ἐπὶ ξύλου:¹⁰ 14
ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία¹¹ τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν
χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος
λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

¹ εὐλογέω, bless. ² κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ³ ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ⁴ ἐμμένω, persevere, remain (in). ⁵ βιβλίον, ου, τό, book, scroll. ⁶ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁷ δῆλος, clear, evident. ⁸ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁹ κρεμάννυμι, hang, hang up. ¹⁰ ξύλον, ου, τό, wood, tree. ¹¹ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω: ὅμως¹ ἄνθρώπου 15
 κεκυρωμένην² διαθήκην³ οὐδεὶς ἀθετεῖ⁴ ἢ
 ἐπιδιατάσσεται.⁵ Τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρήθησαν αἱ 16
 ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι⁶ αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ
 τοῖς σπέρμασιν,⁶ ὥς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὥς ἐφ' ἑνός, Καὶ
 τῷ σπέρματι⁶ σου, ὅς ἐστιν χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, 17
 διαθήκην³ προκεκυρωμένην⁷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν
 ὁ μετὰ ἔτη⁸ τετρακόσια⁹ καὶ τριάκοντα¹⁰ γεγονώς
 νόμος οὐκ ἄκυροί,¹¹ εἰς τὸ καταργῆσαι¹² τὴν
 ἐπαγγελίαν. Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,¹³ οὐκέτι¹⁴ 18
 ἐξ ἐπαγγελίας: τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας
 κεχάρισται¹⁵ ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων 19
 χάριν¹⁷ προσετέθη,¹⁸ ἄχρι¹⁹ οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα⁶ ᾧ
 ἐπήγγελται,²⁰ διαταγείς²¹ δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου.
 Ὁ δὲ μεσίτης²² ἑνός οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. Ὁ 20

¹ ὅμως, yet, nevertheless. ² κυρώω, confirm, ratify. ³ διαθήκη, ἡς, ἡ, covenant, will. ⁴ ἀθετέω, reject, annul. ⁵ ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision. ⁶ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁷ προκυρώω, ratify in advance, establish before. ⁸ ἔτος, ους, τό, year. ⁹ τετρακόσιοι, four hundred, 400. ¹⁰ τριάκοντα, thirty, 30. ¹¹ ἀκυρώω, revoke, invalidate. ¹² καταργέω, make ineffective, abolish. ¹³ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ¹⁴ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁵ χαρίζομαι, give freely, forgive. ¹⁶ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁷ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁸ προστίθημι, add, add to. ¹⁹ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²⁰ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ²¹ διατάσσω, command, give orders to. ²² μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between.

οὗν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; Μὴ
 γένοιτο. Εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι,¹
 ὄντως² ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. Ἀλλὰ 22
 συνέκλεισεν³ ἡ γραφή τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ
 ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς
 πιστεύουσιν.

Πρὸ⁴ τοῦ δὲ ἔλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον 23
 ἐφρουρούμεθα,⁵ συγκεκλεισμένοι³ εἰς τὴν μέλλουσαν
 πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.⁶ Ὡστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς⁷ 24
 ἡμῶν γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως
 δικαιωθῶμεν.⁸ Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι⁹ ὑπὸ 25
 παιδαγωγόν⁷ ἔσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ 26
 τῆς πίστεως ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι γὰρ εἰς χριστόν 27
 ἐβαπτίσθητε, χριστόν ἐνεδύσασθε.¹⁰ Οὐκ ἔστι¹¹ 28
 Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἑλλήν,¹² οὐκ ἔστι¹¹ δοῦλος οὐδὲ

¹ ζωοποιέω, make alive, make to live. ² ὄντως, really, indeed. ³ συγκλείω, shut, enclose. ⁴ πρὸ, before (gen), before. ⁵ φρουρέω, guard, protect. ⁶ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ⁷ παιδαγωγός, οὗ, ὁ, tutor, guardian. ⁸ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁹ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁰ ἐνδύω, put on, clothe. ¹¹ ἔστι, there is in, is present. ¹² Ἑλλήν, ἄνθρωπος, ὁ, Greek, Hellene.

ἐλεύθερος,¹ οὐκ ἔνι² ἄρσεν³ καὶ θῆλυ·⁴ πάντες γὰρ
 ὑμεῖς εἰς ἐστὲ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ ὑμεῖς χριστοῦ, 29
 ἄρα⁵ τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα⁶ ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν
 κληρονόμοι.⁷

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος⁷ νήπιός⁸ ἐστιν, 4
 οὐδὲν διαφέρει⁹ δούλου, κύριος πάντων ὢν· ἀλλὰ ὑπὸ 2
 ἐπιτρόπους¹⁰ ἐστὶν καὶ οἰκονόμους,¹¹ ἄχρι τῆς
 προθεσμίας¹² τοῦ πατρός. Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν 3
 νήπιοι,⁸ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα¹³ τοῦ κόσμου ἤμεν
 δεδουλωμένοι·¹⁴ ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα¹⁵ τοῦ 4
 χρόνου, ἐξαπέστειλεν¹⁶ ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ,
 γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα 5
 τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ,¹⁷ ἵνα τὴν υἰοθεσίαν¹⁸
 ἀπολάβωμεν.¹⁹ Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν¹⁶ ὁ θεὸς 6
 τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν,

¹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ² ἐνι, there is in, is present. ³ ἄρσεν, male. ⁴ θῆλυς, female, woman. ⁵ ἄρα, so, then. ⁶ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ⁷ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁸ νήπιος, infant, child. ⁹ διαφέρω, differ, carry through. ¹⁰ ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. ¹¹ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ¹² προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. ¹³ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ¹⁴ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹⁵ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹⁶ ἐξαποστέλλω, send forth. ¹⁷ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ¹⁸ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁹ ἀπολαμβάνω, receive from, get back.

κραῖζον, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Ὡστε οὐκέτι¹ εἶ δοῦλος, ἀλλ' 7

υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος² θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μέν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε³ τοῖς μὴ 8

φύσει⁴ οὓσιν θεοῖς· νῦν δέ, γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ 9

γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε⁵ πάλιν ἐπὶ τὰ

ἀσθενῆ⁶ καὶ πτωχὰ⁷ στοιχεῖα,⁸ οἷς πάλιν ἄνωθεν⁹

δουλεύειν³ θέλετε· Ἡμέρας παρατηρεῖσθε,¹⁰ καὶ μῆνας, 10

καὶ καιροῦς, καὶ ἐνιαυτούς.¹² Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως 11

εἰκῇ¹⁴ κεκοπίακα¹⁵ εἰς ὑμᾶς.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι¹⁶ 12

ὑμῶν. Οὐδὲν με ἡδίκησατε·¹⁷ οἶδατε δὲ ὅτι δι' 13

ἀσθένειαν¹⁸ τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ

πρότερον.¹⁹ Καὶ τὸν πειρασμόν²⁰ μου τὸν ἐν τῇ σαρκί 14

μου οὐκ ἐξουθενήσατε²¹ οὐδὲ ἐξεπτύσατε,²² ἀλλ' ὡς

¹ οὐκέτι, no longer, no more. ² κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ³ δουλεύω, serve, am a slave. ⁴ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ⁵ ἐπιστρέφω, turn to, return. ⁶ ἀσθενής, weak, infirm. ⁷ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ⁸ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ⁹ ἄνωθεν, from above, again. ¹⁰ παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. ¹¹ μὴν, ὁ, month, certainly. ¹² ἐνιαυτός, οὗ, ὁ, year. ¹³ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁴ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ¹⁵ κοπιᾶω, toil, labor. ¹⁶ δέομαι, ask, request. ¹⁷ ἀδικέω, do wrong, harm. ¹⁸ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ¹⁹ πρότερον, formerly, before. ²⁰ πειρασμός, οὗ, ὁ, temptation, trial. ²¹ ἐξουθενέω, despise, ignore. ²² ἐκπτύω, disdain, loathe.

ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς 15

οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς¹ ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι,

εἰ δυνατόν,² τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες³ ἂν

ἐδώκατέ μοι. Ὡστε ἐχθρὸς⁴ ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων⁵ 16

ὑμῖν; Ζηλοῦσιν⁶ ὑμᾶς οὐ καλῶς,⁷ ἀλλὰ ἐκκλείσαι⁸ 17

ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.⁶ Καλὸν δὲ τὸ 18

ζηλοῦσθαι⁶ ἐν καλῷ πάντοτε,⁹ καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ

παρεῖναι¹⁰ με πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία¹¹ μου, οὓς πάλιν 19

ὠδίνω,¹² ἄχρι¹³ οὗ μορφωθῇ¹⁴ χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἥθελον 20

δὲ παρεῖναι¹⁰ πρὸς ὑμᾶς ἄρτι,¹⁵ καὶ ἀλλάξαι¹⁶ τὴν

φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι¹⁷ ἐν ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ 21

ἀκούετε; Γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν: 22

ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης,¹⁸ καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.¹⁹ 23

Ἄλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης¹⁸ κατὰ σάρκα γεγέννηται,

¹ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ² δυνατός, powerful, possible. ³ ἐξορύσσω, dig out, dig through. ⁴ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ⁵ ἀληθεύω, speak the truth, say. ⁶ ζηλώω, be zealous, am jealous. ⁷ καλῶς, rightly, well. ⁸ ἐκκλείω, shut out, exclude. ⁹ πάντοτε, always, at all times. ¹⁰ παρίεμι, be present, have arrived. ¹¹ τεκνίον, ου, τό, little child. ¹² ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹³ ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹⁴ μορφώω, form, shape. ¹⁵ ἄρτι, now, just now. ¹⁶ ἀλλάσσω, change, alter. ¹⁷ ἀπορέω, be at a loss, be perplexed. ¹⁸ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ¹⁹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation.

ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας¹ διὰ τῆς ἐπαγγελίας. Ἄτινά 24
 ἐστὶν ἀλληγορούμενα:² αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθήκαι:³
 μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν⁴ γεννώσα, ἥτις
 ἐστὶν Ἄγαρ.⁵ Τὸ γὰρ Ἄγαρ⁵ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ 25
 Ἀραβίᾳ,⁶ συστοιχεῖ⁷ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ, δουλεύει⁸
 δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω⁹ Ἱερουσαλὴμ 26
 ἐλευθέρα¹ ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ πάντων ἡμῶν: 27
 γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι,¹⁰ στεῖρα,¹¹ ἥ οὐ τίκτουςα:
 ῥήξον¹³ καὶ βόησον,¹⁴ ἥ οὐκ ὠδίνουσα:¹⁵ ὅτι πολλὰ τὰ
 τέκνα τῆς ἐρήμου¹⁶ μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. 28
 Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα
 ἐσμέν. Ἄλλ' ὥσπερ¹⁷ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς 29
 ἐδίωκεν¹⁸ τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως¹⁹ καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί 30
 λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην²⁰ καὶ τὸν υἱὸν
 αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ²¹ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης

¹ ἐλευθερος, free, delivered from obligation. ² ἀλληγορέω, speak allegorically. ³ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ⁴ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁵ Ἀγάρ, ἡ, Hagar. ⁶ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ⁷ συστοιχέω, correspond to. ⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ⁹ ἄνω, up, above. ¹⁰ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ¹¹ στεῖρος, barren. ¹² τίκτω, give birth to, bear. ¹³ ῥήγνυμι, break apart, throw down. ¹⁴ βοάω, cry aloud, shout. ¹⁵ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹⁶ ἔρημος, ου, ἡ, wilderness, desert. ¹⁷ ὥσπερ, just as, even as. ¹⁸ διώκω, pursue, persecute. ¹⁹ οὕτως, thus, so. ²⁰ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ²¹ κληρονομέω, inherit, obtain.

μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.¹ Ἄρα,² ἀδελφοί, οὐκ 31

ἐσμὲν παιδίσκης³ τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.¹

Τῇ ἐλευθερίᾳ⁴ οὖν ἡ χριστὸς ἡμᾶς ἡλευθέρωσεν,⁵ 5

στήκετε,⁶ καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ⁷ δουλείας⁸ ἐνέχεσθε.⁹

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,¹⁰ 2

χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει.¹¹ Μαρτύρομαι¹² δὲ 3

πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ,¹⁰ ὅτι ὀφειλέτης

ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. Κατηργήθητε¹⁴ ἀπὸ 4

τοῦ χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε:¹⁵ τῆς χάριτος

ἐξεπέσατε.¹⁶ Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα 5

δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.¹⁷ Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ 6

οὔτε περιτομή¹⁸ τι ἰσχύει,¹⁹ οὔτε ἀκροβυστία,²⁰ ἀλλὰ

πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.²¹ Ἐτρέχετε²² καλῶς:²³ 7

τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν²⁴ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; Ἡ 8

¹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ² ἄρα, so, then. ³ παιδίσκη, ἡς, ἡ, maid, female servant. ⁴ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ⁵ ἐλευθερώ, set free, exempt (from liability). ⁶ στήκω, stand, stand fast. ⁷ ζυγός, οὗ, ὁ, yoke, heavy burden. ⁸ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁹ ἐνέχω, have a grudge against, be subject to. ¹⁰ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ¹¹ ὠφελέω, profit, help. ¹² μαρτύρομαι, affirm, testify. ¹³ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ¹⁴ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁵ δικαιοῦ, justify, pronounce righteous. ¹⁶ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ¹⁷ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ¹⁸ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ¹⁹ ἰσχύω, be strong, able. ²⁰ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²¹ ἐνεργέω, work, effect. ²² τρέχω, run, exercise myself. ²³ καλῶς, rightly, well. ²⁴ ἐγκόπτω, impede, detain.

πεισμονή¹ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. Μικρά² ζύμη³ 9
 ὅλον τὸ φύραμα⁴ ζυμοί.⁵ Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν 10
 κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε.⁶ ὁ δὲ ταρασσών⁷
 ὑμᾶς βαστάσει⁸ τὸ κρίμα,⁹ ὅστις ἂν ᾔ. Ἐγὼ δέ, 11
 ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν¹⁰ ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι¹¹
 ; Ἄρα¹² κατήργηται¹³ τὸ σκάνδαλον¹⁴ τοῦ σταυροῦ.¹⁵ 12
 Ὅφελον¹⁶ καὶ ἀποκόψονται¹⁷ οἱ ἀναστατοῦντες¹⁸ ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ¹⁹ ἐκλήθητε, ἀδελφοί: μόνον μὴ 13
 τὴν ἐλευθερίαν¹⁹ εἰς ἀφορμὴν²⁰ τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ
 τῆς ἀγάπης δουλεύετε²¹ ἀλλήλοις. Ὁ γὰρ πᾶς νόμος 14
 ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν
 πλησίον²² σου ὡς ἐαυτόν. Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε²³ 15
 καὶ κατεσθίετε,²⁴ βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων

¹ πεισμονή, ἤς, ἡ, persuasion, conviction. ² μικρός, small, little. ³ ζύμη, ἤς, ἡ, leaven, ferment. ⁴ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ⁵ ζυμός, leaven, ferment. ⁶ φρονέω, think, judge. ⁷ ταρασσω, trouble, agitate. ⁸ βαστάζω, bear, carry. ⁹ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹⁰ περιτομή, ἤς, ἡ, circumcision. ¹¹ διώκω, pursue, persecute. ¹² ἄρα, so, then. ¹³ καταργέω, make ineffective, abolish. ¹⁴ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ¹⁵ σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ¹⁶ ὄφελον, would that (used to express a fruitless wish) ¹⁷ ἀποκόπτω, cut off, smite. ¹⁸ ἀναστατώ, stir up, disturb. ¹⁹ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²⁰ ἀφορμή, ἤς, ἡ, occasion, opportunity. ²¹ δουλεύω, serve, am a slave. ²² πλησίον, near, neighbor (as a noun). ²³ δάκνω, bite, backbite. ²⁴ κατεσθίω, eat up, devour.

ἀναλωθήτε.¹

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν² σαρκὸς 16

οὐ μὴ τελέσητε.³ Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ⁴ κατὰ τοῦ 17

πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός: ταῦτα δὲ

ἀντίκειται⁵ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἂν θέλητε, ταῦτα

ποιήτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. 18

Φανερά⁶ δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν

μοιχεία,⁷ πορνεία,⁸ ἀκαθαρσία,⁹ ἀσέλγεια,¹⁰ 20

εἰδωλολατρεία,¹¹ φαρμακεία,¹² ἔχθραι,¹³ ἔρεις,¹⁴ ζῆλοι,¹⁵

θυμοί,¹⁶ ἐριθείαι,¹⁷ διχοστασίαι,¹⁸ αἵρέσεις,¹⁹ φθόνοι,²⁰ 21

φόνοι,²¹ μέθαι,²² κῶμοι,²³ καὶ τὰ ὅμοια²⁴ τούτοις: ἃ

προλέγω²⁵ ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον,²⁵ ὅτι οἱ τὰ

τοιαῦτα πράσσοντες²⁶ βασιλείαν θεοῦ οὐ

κληρονομήσουσιν.²⁷ Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος 22

¹ ἀναλίσκω, destroy, consume. ² ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ³ τελέω, finish, fulfill. ⁴ ἐπιθυμέω, desire, long for. ⁵ ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose. ⁶ φανερός, manifest, apparent. ⁷ μοιχεία, ας, ἡ, adultery. ⁸ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ⁹ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ¹⁰ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹¹ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ¹² φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. ¹³ ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ¹⁴ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁵ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹⁶ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹⁷ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ¹⁸ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ¹⁹ αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. ²⁰ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²¹ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ²² μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ²³ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ²⁴ ὅμοιος, like, similar. ²⁵ προλέγω, say beforehand, forewarn. ²⁶ πράσσω, do, perform. ²⁷ κληρονομέω, inherit, obtain.

ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία,¹ χρηστότης,²
 ἀγαθωσύνη,³ πίστις, πραότης,⁴ ἐγκράτεια:⁵ κατὰ τῶν 23
 τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. Οἱ δὲ τοῦ χριστοῦ, τὴν 24
 σάρκα ἐσταύρωσαν⁶ σὺν τοῖς παθήμασιν⁷ καὶ ταῖς
 ἐπιθυμίαις.⁸

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.⁹ Μὴ 25
 γινώμεθα κενόδοξοι,¹⁰ ἀλλήλους προκαλούμενοι,¹¹
 ἀλλήλοις φθονοῦντες.¹²

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ¹³ ἄνθρωπος ἐν τινι 6
 παραπτώματι,¹⁴ ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ¹⁵ καταρτίζετε¹⁶
 τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος,⁴ σκοπῶν¹⁷
 σεαυτὸν¹⁸ μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.¹⁹ Ἀλλήλων τὰ βάρη²⁰ 2
 βαστάζετε,²¹ καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε²² τὸν νόμον
 τοῦ χριστοῦ. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὦν, 3

¹ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ² χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ³ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ⁴ πραότης, mildness, gentleness. ⁵ ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. ⁶ σταυρόω, crucify. ⁷ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ⁸ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ⁹ στοιχέω, walk orderly, follow. ¹⁰ κενόδοξας, vainglorious. ¹¹ προκαλέομαι, provoke, challenge. ¹² φθονέω, envy, be jealous. ¹³ προλαμβάνω, take beforehand, take before. ¹⁴ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ¹⁵ πνευματικός, spiritual. ¹⁶ καταρτίζω, mend, fit. ¹⁷ σκοπέω, look at, contemplate. ¹⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹⁹ πειράζω, test, tempt. ²⁰ βάρος, ους, τό, burden, weight. ²¹ βαστάζω, bear, carry. ²² ἀναπληρόω, fill up, fulfill.

ἑαυτὸν φρεναπατᾷ:¹ τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω² 4
 ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα³ ἔξει,
 καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον⁴ 5
 βαστάσει.⁵

Κοινωνεῖτω⁶ δὲ ὁ κατηχούμενος⁷ τὸν λόγον τῷ 6
 κατηχοῦντι⁷ ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε,⁸ θεὸς οὐ 7
 μυκτηρίζεται:⁹ ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ
 θερίσει.¹⁰ Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ 8
 τῆς σαρκὸς θερίσει¹⁰ φθοράν:¹¹ ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ
 πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει¹⁰ ζωὴν αἰώνιον. Τὸ 9
 δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν:¹² καιρῷ γὰρ ἰδίῳ
 θερίσομεν,¹⁰ μὴ ἐκλυόμενοι.¹³ Ἄρα¹⁴ οὖν ὡς καιρὸν 10
 ἔχομεν, ἐργαζώμεθα¹⁵ τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας,
 μάλιστα¹⁶ δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους¹⁷ τῆς πίστεως.

¹ φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. ² δοκιμάζω, prove, approve. ³ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ⁴ φορτίον, ου, τό, burden, load. ⁵ βαστάζω, bear, carry. ⁶ κοινωνέω, have a share of, share. ⁷ κατηγέω, teach by word of mouth. ⁸ πλανάω, deceive, lead astray. ⁹ μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. ¹⁰ θερίζω, reap, gather. ¹¹ φθορά, ᾤς, ἡ, destruction, corruption. ¹² ἐκκακέω, am faint, am weary. ¹³ ἐκλύω, am unstrung, become weak. ¹⁴ ἄρα, so, then. ¹⁵ ἐργάζομαι, work, word. ¹⁶ μάλιστα, especially, most of all. ¹⁷ οἰκέας, ου, ὁ, household, members of the household.

Ἴδετε πηλικοί¹ ὑμῖν γράμμασιν² ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. 11

Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι³ ἐν σαρκί, οὗτοι

ἀναγκάζουσιν⁴ ὑμᾶς περιτέμεσθαι,⁵ μόνον ἵνα μὴ τῷ

σταυρῷ⁶ τοῦ χριστοῦ διώκωνται.⁷ Οὐδὲ γὰρ οἱ 13

περιτετμημένοι⁵ αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,⁸ ἀλλὰ

θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι,⁵ ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ⁹

σαρκὶ καυχῶσινται.¹⁰ Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι 14

εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ⁶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ:

δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται,¹¹ καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. Ἐν 15

γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ¹² τι ἰσχύει,¹³ οὔτε

ἀκροβυστία,¹⁴ ἀλλὰ καινὴ¹⁵ κτίσις.¹⁶ Καὶ ὅσοι τῷ 16

κανόνι¹⁷ τούτῳ στοιχήσουσιν,¹⁸ εἰρήνην ἔπ' αὐτούς, καὶ

ἔλεος,¹⁹ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

¹ πηλίκος, how large, how great. ² γράμμα, τος, τό, letter, writings. ³ εὐπροσωπέω, make a good showing. ⁴ ἀναγκάζω, force, compel. ⁵ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ⁶ σταυρός, οὗ, ὁ, cross. ⁷ διώκω, pursue, persecute. ⁸ φυλάσσω, guard, keep. ⁹ ὑμέτερος, your. ¹⁰ καυχάομαι, boast, glory. ¹¹ σταυρώω, crucify. ¹² περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ¹³ ἰσχύω, be strong, able. ¹⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹⁵ καινός, new, fresh. ¹⁶ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹⁷ κανών, ὄνος, ὁ, rule, standard. ¹⁸ στοιχέω, walk orderly, follow. ¹⁹ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους¹ μοι μηδεὶς παρεχέτω·² ἐγὼ γὰρ τὰ 17

στίγματα³ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου

βαστάζω.⁴

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ 18

πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἀμήν.

¹ κόπος, ου, ό, labor, trouble. ² παρέχω, offer, afford. ³ στίγμα, τος, τό, mark, brand. ⁴ βαστάζω, bear, carry.